

TYÖKALU NETTILÄHTEIDEN KRIITTISEN ARVIOINNIN TUEKSI

Arviointityökalun tarkoituksena on tukea oppilaiden/opiskelijoiden kriittistä nettilukemista. Työkalu auttaa lukijoita kiinnittämään huomiota erilaisiin nettitekstien luotettavuuteen vaikuttaviin tekijöihin sekä arvioinnin syvällisyyteen. Työkalun avulla opettaja voi antaa palautetta oppilaidensa/opiskelijoidensa taidoista. Työkalua voi hyödyntää myös vertaispalautteen antamisessa.

Tehtävänanto ja perusteluiden pisteytys:

Opettaja voi antaa tehtäväksi arvioida useampaa (esim. kolme) nettilähdettä asteikolla 1–5 (1 = ei kovin luotettava, 5 = erittäin luotettava) ja pyytää oppilaita/opiskelijoita lisäksi perustelemaan numeroarvionsa sanallisesti. Arviointityökalun avulla perustelut voidaan pisteyttää viidellä eri arviointikriteerillä asteikolla 0–2 (0 = kriteeriä ei ole käytetty lainkaan, 3 = kriteerin käyttö on syvällistä).

Perustelujen pisteytyksessä on hyvä huomioida ikätaso sekä arvioinnin monipuolisuus ja syvällisyys. Lukiolaisten tulisi yltää perusteluissaan monipuolisuuteen ja joissain vastauksissaan myös syvälliseen arviointiin (2 pistettä). Sen sijaan esimerkiksi 5.–6. luokkalaisille riittävä taitotaso on yhtä useamman arviointikriteerin käyttäminen, vaikka arviointi jäisikin vielä pinnallisemmaksi. Taitavia alakoululaisia voi tukea kohti syvällisempää arviointia. Taitovaatimukset siis lisääntyvät iän ja ajattelutaitojen kehittymisen myötä.

Taitava lukija arvioi lähteen luotettavuutta monipuolisesti ja syvällisesti eri näkökulmista. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että jokaista nettilähdettä olisi tarkoituksenmukaista arvioida systemaattisesti kaikista näkökulmista. Yksittäinen arviointikriteeri voi soveltua paremmin jonkin lähteen arvioimiseen kuin toisen. On kuitenkin tärkeää, että kykenee hyödyntämään erilaisia arviointikriteereitä joustavasti.

Perustuu julkaistuun artikkeliin:

Hämäläinen, E. K., Kiili, C., Räikkönen, E., & Marttunen, M. (2021) Students' abilities to evaluate credibility of online texts. The role of Internet-Specific Epistemic Justifications. *Journal of Computer-Assisted Learning*, <https://doi.org/10.1111/jcal.12580>

Katso myös Critical-hankkeen blogi, jossa tämä arviointityökalu esitellään:

<https://educritical.fi/fi/2021/08/13/lukiolaisten-nettilahteiden-arviointitaidoissa-on-suuria-eroja-miten-opettaja-voi-arvioida-oppilaidensa-taitoja/>

Vinkkejä opettajalle arviointityökalun käyttöön:

- Työkalua voi käyttää eri oppiaineissa, sillä arvioitaviksi sopivat monien eri aihepiirien nettisivut.
- Työkalu sopii myös eri ikäisille (noin 5.lk –), kun aihepiiri ja arvioitavat nettisivut valitaan ikätason mukaisesti.
- Hedelmällisintä on valita oppilaiden/opiskelijoiden arvioitavaksi samasta aihepiiristä erilaisia nettisivuja, joista löytyy ristiriitaistakin tietoa.
- Arviotavien nettisivujen luotettavuuden on myös hyvä vaihdella, jotta myös epäluotettavia sivuja opitaan arvioimaan – niiden arvioinnissa on nuorilla enemmän puutteita.
- Nettisivuista voidaan myös ottaa etukäteen kopioita eli arvioida paperiversioita, sivuja voidaan arvioida pareittain/pienryhmissä TAI opettaja voi näyttää kunkin arviotavan nettisivun omalta koneeltaan.
- Nettisivujen arvioinnin jälkeen opettaja voi esitellä työkalun (taulukon) ja vastauksia voidaan pisteyttää yhdessä TAI hyödyntää vertaisarviointia. Opettajan on helpompaa antaa palautetta ja kohdistaa huomio arviotaviin kriteereihin, jos kaikki ovat arvioineet samoja nettisivuja.

TAI

- Opettaja voi koota ryhmänsä vastaukset itselleen, pisteyttää ne ja esitellä työkalun palauttaessaan vastaukset takaisin oppilaille/opiskelijoille pisteytettynä. Tällöin työkalun avulla voi antaa yksilöllisempää palautetta vastauksista.
- Työkalun voi luonnollisesti myös esitellä ja antaa oppilaille/opiskelijoille arviointikäyttöön ilman erillistä tehtävänantoa tai pisteytystä.

